

MUZIKOLOGAS
VACLOVAS
JUODPUSIS

75

Gerbiamieji,

kai saulė pakrypsta vakarop, dažnai susimąstau ir apie gyvenimą. Atrodo, taip neseniai bėgiota vaikystės, jaunystės keliais, o štai jau reikia galvoti kaip užbaigti tos dienos pradėtus darbus. O jų būta įvairių. Tik labiausiai džiaugiuosi, kad nenutolau nuo Lietuvos, Žemaitijos kamieno, nors pamaciau pasaulio Rytuose ir Vakaruose, susitikau, bendravau su garsiais menininkais, kurie buvojo Vilniuje, su kitais susirašinėjau... Taigi, dabar visa tai – lyg sapnas. Bet, kad tai buvo – liudija gausus archyvas, kurį jau sunku per dieną, savaitę ar mėnesį įveikti. Džiaugiuosi, kad peržengęs gyvenimo penkiasdešimtmetį, daug ką galėjau fiksuoti magnetofono juostose ar fotografuoti. Susikaupė ir daug plokštelių, kurioms jau apie 100 metų, ir garso kasečių, liudijančių turtingą lietuvių išėivių muzikinę veiklą. Vis galvojau, kad tai bus nors nedidelė kruopelė Lietuvos muzikos istorijai. Kaip ir mano per du dešimtmečius, nuo Lietuvos Nepriklausomybės atkūrimo, rengti „Muzikos kalendoriai“, kuriuose išlukštenta daugybė Lietuvos muzikos istorijos faktų, kaip ir „2013 metų muzikos kalendorius“, skirtas Vilniaus vardo paminėjimo 690-osioms metinėms. Tai daryti, atrodo, niekas nevertė, bet tokia buvo mano gyvenimo nuojauta, kurią formavo mano Mamos sunkus gyvenimo kelias. Taigi, džiaugiuosi, kad visiems tiems mano darbams palankus buvo Lietuvos muzikų rėmimo fondas, kuriam galiu visapusiškai talkinti, neliko abejingi ir kiti kolegos čia, Lietuvoje, o ir Amerikoje. Todėl jų rašinius, deja, ne visus, surinkau į šį leidinį, kuriame randa vietas ir įvertinimų blyksniai, susitikimų akimirkos ir kt.

Pagarbiai,

Gyvenimą paaukojęs plunksnai

Eglė Raškevičienė

Maestro S. Sondeckis apie V. Juodpusį yra sakęs: „Jo erudicija, žinios, pareigingumas, nuoširdumas ir kuklumas didelių darbų baruose ir smulkiuose kasdienybės verpetuose visada puošė jo taurių asmenybę...“

Dar praėjusią vasarą keliaudamas iš Šventosios į Vilnių, V. Juodpusis su dukromis pravažiavo pro gimtąsias vietas. Kąk kada ten buvo Kapėnų kaimas. Čia, pačiame Mažeikių apskrities krašte, ir prabėgo muzikologo vaikystė.

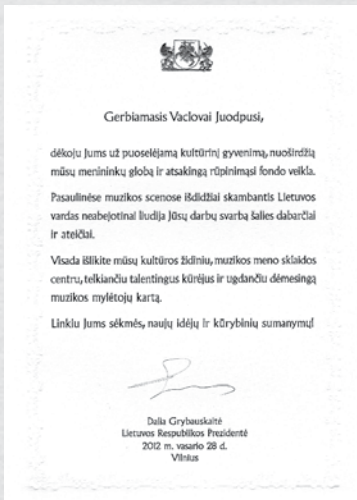
Pirmieji V. Juodpusio žingsniai žinių link buvo žengti Vieškėniuose. Tuose pačiuose Vieškėniuose kada vargonininkavo ir kompozitoriaus Jeronimo Kačinsko tėvas. Būsimasis muzikologas vis dažniau ir dažniau užbėgdavo pas mokyklos mokytoją Vincą Dėniušį. Nors ir trimitininkas, mokytojas mokykloje buvo subūręs skudutininkų ansamblį. Jame skudučius pūtė ir V. Juodpusis. Galų gale atėjo ir pasirinkimo valanda. Ar toliau, baigus devynias klases mokytis vidurinėje, ar skubėti į muzikos mokyklą? Apsispręsti tuomet kiek uždelsė. O kai pasiteiravęs sužinojo, kad tik į Klaipėdos muzikos mokyklą suspės, susiklosčiusios palankios aplinkybės bet kokias abejones išsklaidė. Mat kaip tik kolūkio sunkvežimis vežė daržoves į Klaipėdos turgų. Pirmą naktį, kaip šiandien pamena, ant grindų miegojo. O patekėjus saulei, prasidėjo ir naujas savarankiško gyvenimo laikotarpis. Klaipėdos muzikos mokykloje V. Juodpusis sutiko tarsi likimo jam skirtą žmogų, obojaus mokytoją Kazimierą Biliūną. Visus ketverius metus, praleistus Klaipėdoje, mokytojas globojo ir rūpinosi gabiu berniuku, tarytum atstojo anksti mirusį tėvą. O V. Juodpusis čia uoliai pūtė ir obojų, ir anglų ragą, pramoko griežti saksofonu.

Vieškėniuose prie paminklo Biržiškoms su dukromis Ilva Leda ir Karolina Anda

Lietuvos Respublikos Prezidentė Dalia Grybauskaitė su tarptautinių konkursų laureatų ir jų pedagogų pagerbimo šventę organizavusiais Lietuvos muzikų rėmimo fondo darbuotojais. Dž. G. Barysaitės nuotr.

Baigus muzikos mokyklą, vienintelis kelias vedė į Konservatoriją. Ten V. Juodpusis ėmė studijuoti teoriją. Tačiau ne ji traukė. Svajojo tapti kompozitoriumi. Dar muzikos mokykloje gana sėkmingai bandė kurti. Tačiau kompozicijos studijos taip ir liko svajonė. Sėkmei koją pakišo nepalankus sutapimas. Tuomet į kompozicijos klasę priėmė tik tris studentus. Laimingaisiais tapo su pagyrimu mokyklą baigę A. Raudonikis, G. Vanagaitė ir Merkšaitis. Ir nors V. Juodpusis sėkmingai išlaikė visus egzaminus, konkurso nepraėjo. Skubiai reikėjo išlaikyti muzikos teorijos egzaminą. To pakako, kad būtų priimtas studijuoti teorijos specialybės. Likimo ironija – tais pačiais metais į muzikos teoriją neįstojo B. Kutavičius. Šiandien drauge susėdę V. Juodpusis ir B. Kutavičius smagiai pasijuokia, kad vienas garsiu kompozitoriumi tapo, nes neįstojo į teoriją, o kitam, žinomam muzikologui, likimas nelėmė studijuoti taip išsvajotosios kompozicijos.

Šiandien muzikologas sako, jog nuo 1957 m. visą savo gyvenimą iškeitė į plunksną. O rašyti reikėdavo net pačiais sunkiausiais gyvenimo tarpniais. Prieš ketverius metus Juodpusių šeima patyrė neišmatuojamą netektį. Po kelerių metų sunkios ir negailestingos ligos mirė muzikologo žmona. Liko dvi dukros (vyresnioji šiandien jau diplomuota balerina, jaunėlė – gimnazistė). Po žmonos mirties teko būti ir virėja, ir skalbėja, ir, be abejo, tėčiu... O ką jau kalbėti apie tas dienas, kai tapo aišku, jog neišvengiamas išsiskyrimas su mylimu žmogumi milžiniškais šuoliais artėja. Tačiau net ir tuomet muzikologo darbas nenutrūko.

Dar studijų metais V. Juodpusis pradėjo dirbti radijuje muzikos redaktoriumi. Potraukis šiam darbui išliko ir iki šiandien. „Iš miško atėjęs, į mišką į žiūrį“, – juokauja muzikologas. Štai jau penkeri metai V. Juodpusio rengiamai valandėlei „Tautiečių balsai“. Tiksliau, penkeri

metai tik laidos pavadinimui. Kai atkuriant nepriklausomybę buvo užimti Lietuvos radijas ir televizija, V. Juodpusis ėmė ruošti laidas apie lietuvių muzikos veikėjus išeivijoje. Rengė laidas ir pamėgtomis folkloristikos temomis, kaip antai keliolikos laidų ciklą „Lietuvių liaudies dainų rinkėjai ir puoselėtojai“, „Lietuvių liaudies dainininkai, pasakoriai, muzikantai“. Paruošė laidų apie muzikologą J. Gaudrimą, G. Širmą, latvij J. Vytuolinį...

16 metų praleista ir televizijoje, kur keletus metus V. Juodpusis dirbo Muzikos skyriaus vyr. redaktoriumi. Pirmosios muzikologo laidos buvo apie J. S. Bachą, F. Lisztą. O kiek vaizdinės medžiagos surinkdavo. Vaizdo įrašo tuomet dar nebūdavo, tad pirmyn į tiesioginį eterį! Darbas virte virdavo: už kadro skaitomas tekstas, groja atlikėjas, čia pat dėliojamos nuotraukos. Gerai, jei kokia ištrauka iš filmo pasitaikydavo. Neišblėstančiais prisiminimais tapo bendravimas su D. Oistrachu, L. Koganu, M. Rostropovičium, K. Kondrašinu, T. Nikolajevą ir kt. V. Juodpusis kalbindavo įžymybes, supažindindavo su jais radijo, televizijos žiūrovus. Kartą M. Rostropovičius, nesutikęs, kad jo koncertas Filharmonijoje būtų įrašinėjamas, mieliai priėmė V. Juodpusio pasiūlymą griežti televizijos žiūrovams, pasidalinti laidoje savo mintimis. Net pažadėjo Lietuvos televizijai filmą, sukurtą Prancūzijoje (tai, pasak muzikologo, buvęs 6–7 dalių filmas apie violončelės Maestro). Deja, kito karto nebuvo. Maestro buvo priverstas apsigyventi svetur. Būtent V. Juodpusis prikalbino T. Nikolajevą skambinti M. K. Čiurlionio preliudus Maskvoje, kai minėjome kompozitoriaus gimimo 100-ąsias metines. Kad ir kaip būtų paradoksalu, šiandien V. Juodpusis visiškai atsisako televizijos. „Negaliu klausytis visos tos bjaurasties, kuri tiesiog liejasi iš ekrano. Šiandien man pakanka Lietuvos radijo laidų“.

Įteikus LDK Gedimino ordino Riterio kryžių su LR Prezidentu V. Adamkumi

Lietuvių ir latvių tautosakos rinkėjai ir tyrinėtojai ne kartą darbavosi mūsų šalių pasienio rajonuose, kur buvo aptariamai ir šių ekspedicijų rezultatai. 1966 metais susitikome Bauskėje

Oi kiek kartų lankyta kompozitoriaus Juozo Pakalnio gimtinė! Su dirigente ir pianiste M. Dvarionaite, fleitininku A. Armonu, smuikininku P. Juodišium, operos soliste R. Tumalevičiute, violončelininku A. Palšausku, pianiste V. Dabkute, tuometiniu Pakruojo rajono savivaldybės Kultūros skyriaus vedėju A. Šimkum... Ir vis čia visus maloniausiai sutikdavo J. Pakalnio sesuo E. Pakalnytė-Kazilionienė, neretai ir J. Pakalnio dukterėčia A. Pakalnytė-Zujeva, kiti

1972 m. dienos šviesą išvydo V. Juodpusio knygelė apie J. Pakalnį. Šio kompozitoriaus gyvenimu ir kūryba muzikologas domėjosi dar studijų laikais. J. Pakalnio baletui „Sužadėtinė“ buvo skirtas baigiamasis diplominis V. Juodpusio studijų darbas. Jam teko perrašyti ir sudėlioti paeiliui visą „Sužadėtinės“ klavyrą (mat jis buvo parašytas ant atskirų lapų). Beje, V. Juodpusis yra perrašęs ar perfotografavęs visą J. Pakalnio kūrybą. Likimo ironija – vienintelė „Romantiškoji“ uvertiūra tuomet praslydo pro akis. Bet laikas padarė savas pataisas. Kaip tik šiemet Kultūros ministerija iš Venesuelos gavo prašymą atsiųsti J. Pakalnio „Romantiškosios“ uvertiūros partitūrą. Mat Lietuvos atstovybė Venesueloje norėjo įtraukti šį kūrinį į iškilmingą Nepriklausomybės dienos 80-mečio paminėjimo koncertą. Tačiau ten niekas nežinojo, kad šio kūrinio partitūra buvo pamesta (kažkada ją repetavusiam J. Fledžinskui pavogė portfelį su partitūra ir jau 20 metų šis kūrinys Lietuvoje neskambėjo). V. Juodpusiui teko rūpintis uvertiūros atkūrimu iš partijų. Taip buvo tarytum atlyginta skriauda „Romantiškajai“.

Pažintis su J. Pakalnio muzika prasiplėtė aplankius kompozitoriaus tėviškę. Taip kaupėsi medžiaga monografijai. Tačiau ši pasirodė kur kas plonesnė. Redaktorius K. Ambrasas išbraukė ištisus puslapius – okupacijos, karo metus – galima sakyti, reikšmingiausią kompozitoriaus kūrybinės biografijos laikotarpį.

Ypač svarbi V. Juodpusio veiklos sritis – muzikinė folkloristika. Iš dešimties išleistų lietuvių liaudies dainynų penkis rūpestingai globojo V. Juodpusio plunksna. Juose – iššifruotos ir užrašytos ar suredaguotos liaudies dainų melodijos. Su liaudies dainų rinkimo ekspedicijomis V. Juodpusis apkeliavo beveik visą Lietuvą. Išvaikščiota Rimšė, Gaidė, Adutiškis ir kiti kampeliai dar tuomet, kai žmonės tik spė-

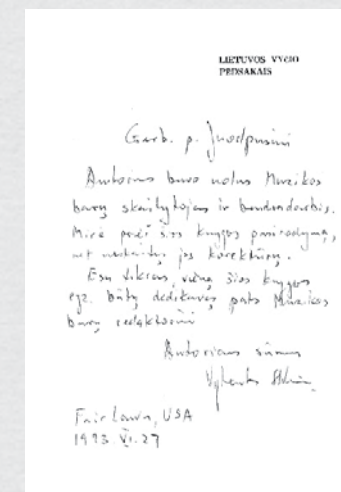

liojo apie kažkokį gigantišką statinį (vėliau ten iškilo atominė elektrinė). Takai takeliai išminti su Jurgiu Dovydaičiu, o kiek pravaikščiota su Norbertu Vėliumi! Kai šis iš Saratovo apskrityje esančio lietuvių kaimo parsivežė kelis šimtus liaudies dainų, iššifruoti patikėjo V. Juodpusiui. Iš viso muzikologas užrašė ir iššifravo apie 4 000 melodijų. Kurį laiką V. Juodpusis dirbo Tautosakos institute. Ten niekam nereikalingas, sugedęs ir apleistas tūnojo senutis fonografas. Dainos į vaškinius volelius užrašytos – tikra autentiška senovės dvasia. Nemažai teko prie jo pasikrapštyti. Suremontavo ir daugiau nei šimto dainų lobį į šviesą išleido. V. Juodpusio plunksnai priklauso darbai III, IV ir V tautosakos tomuose. Jis parengė knygų „Pasakos su dainuojamaisiais intarpais“, „Smulkioji tautosaka – garsų mėgdžiojimas“ melodijas, rašė straipsnius enciklopedijai „Lithuania“, parengė V. Jakubėno, J. Pakalnio kūrinių rinkinius. Visko tiesiog nesuminėsi. Platūs darbo barai, o ypač ryšiai su lietuvių išėmijos kultūros šviesuliais suteikė progą pažinti įdomias asmenybes. Šiandien kartais tiesiog pritrūksta laiko su visais palaikyti nenutrūkstamą ryšį. Tačiau V. Juodpusis dėkingas likimui už galimybę bendrauti su J. Žuku, V. Strolia, solistais J. Krištolaityte, J. Liustikaite, S. Baru, kompozitore G. Gudauskiene, E. Šulaičiu, žymiu JAV kultūros veikėju S. Valatka ir kt. Kažkada bendrauta ir su S. Bala-sanjanu, J. Meitusu, N. Rakovu, L. Auster...

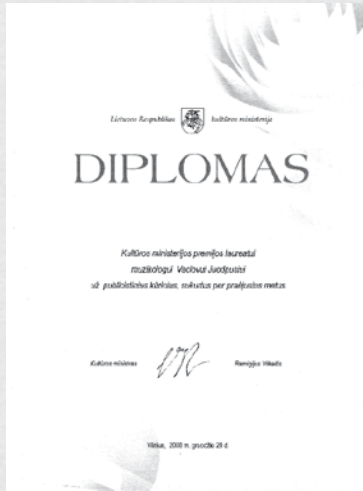
Septynerius metus V. Juodpusis redagavo „Muzikos barus“. „Kai metų daugėja, reikia mažinti nešamą našta arba persėsti į lengviau riedančius ratus“, – sako muzikologas, paklaustas, kodėl atsisakė redaktorius darbo. Kažkada ilgai kalbino P. Dikčius, jau amžinybėn išėjęs tuometinis LMD vadovas, V. Juodpusį tapti „Muzikos barų“ redaktoriumi. Nugalėjo noras pratęsti pirmųjų, prieškarinio metų, „Muzikos

J. Pakalnio tėviškėje Veselkiškiuose

Vytauto Stroliaus V. Juodpusiui dedikuota J. Stroliaus knyga „Lietuvos Vyčio pėdsakai“

Su rašytoju J. Mikelinu pelnius Kultūros ministerijos publicistikos premijas

barų“ tradiciją, svajonė, kad laikraštis atgims senąja M. Budriūno, V. Jakubėno dvasia. Taip V. Juodpusis tapo žurnalistu. Buvo 1989-ieji. Pirmasis „Muzikos barų“ numeris pasirodė simbolinę birželio 14-ąją. Ne veltui Gedulo ir Vilties dieną. Vėliau „Muzikos barų“ leidybos istorija taip ir sukosi tarp grėsmės pražūti ir vilties išlikti. Kiek kartų atrodė, kad durys tuoj ims ir užsidarys. O ypač tada, kai po P. Dikčiaus mirties Draugijai vadovavo žmonės, kuriems laikraščio reikalai visai nerūpėjo. Kai ėmė sekti „Muzikos barams“ skirtos lėšos, o naujomis niekas nesirūpino, atsisakė dailininkai maketuotojai. V. Juodpusis ėmėsi maketuoti pats. Braižė schemas, stumdė, dėlėjo straipsnius. Pagaliau nebeliko lėšų ir redakcijos darbuotojų algoms. Sustojo visas darbas. Leidybą V. Juodpusiui teko nešti ant savo pečių. „Muzikos barus“ tuomet spausdino Panevėžy. Redaktorius bėgdavo į stotį, tardavosi su vairuotojais, kad šie nuvežtų maketą į spaustuovę, sumokėdavo jiems iš savo kuklios algos. Išspausdintą laikraštį reikėdavo parsivežti. Ir vėl lėkdavo į stotį, o iš ten ryšuliais apsikrovęs troleibusu važiuodavo į Draugiją. „O jau! „Muzikos barai“ yra?“ – lyg tarp kitko praeidamas pro šalį paklausdavo tuometinis LMD vadovas...

Nuo 1986 m. V. Juodpusis dirba Kultūros ministerijoje. Muzikologas „pergyveno“ vos ne penkis ministrus. „Man tiesiog nėra kada gilintis į visas politines sroves“, – sako muzikologas. Suspėti reikia visur. Kultūros ministerijoje šiandien yra po vieną visų sričių specialistą, o popierių srautas, nesibaigiančių darbų bei rūpesčių upės nesenką. Ir nuo tų begalinių darbų taip dažnai nukenčia patys artimiausi – šeima. Visas išganymas, sako, artėjanti pensija. Mat kažkur Biržų rajone žiemą sniege besiilsinti, o vasarą gyvenimo dvasia atgimstanti stūkso sena sodyba – žmonos tėviškė. Tai lyg svajonių

kampelis, su neišmatuojama ramybe ir dūžgiančiais aviliais (kuriuos, beje, pats muzikologas prižiūri). Jo V. Juodpusis į nieką neiškeistų. Ten, prie spingsinčios žvakės, galima rašyti ką širdis geidžia, net ir prie natų lapo pasėdėti...

„Muzikos barai“,
1998 m. kovas,
Nr. 5-6 (238-239), 30-31 psl.

Deja, muzikologus tepastebime per jubiliejus. Vaclovą Juodpusį norėčiau net plačiau apibūdinti. Jis – muzikas, kultūrininkas, įsimylėjęs praeitį, kaupiantis apie ją žinias ir skleidžiantis paveldo šviesą. Tarytum koks praėjusio laiko aušrininkas. Pats sako, kad mėtytas ir vėtytas, valdiškose žinybose popierizmu užsiminėjęs, tačiau greta tiesioginių pareigų visą kūrybingą penkiasdešimtmetį dirbęs savotiško archyvaro darbą. Muzikos, manęs, niekada neišdavęs. Stengėsi atskleisti jos grožį, vietą žmogaus gyvenime. Jį skaudina pagarbos tautinei muzikai praradimas, jis tebepuoselėja meilę pamirštiems profesinio meno kūrėjams.

Į pasaulį Vacukas atėjo prieš 65 metus Kapėnų kaime, Mažeikių apskrityje. Mama buvo balsinga giesmininkė. Sako, apylinkėse jos balsas skardenęs. Vėliau, ūgtelėjęs, Vaclovas tas apylinkėse skambėjusias dainas užrašęs. Tipiškas gyvenimas lietuviškame sodžiuje. Senelis išvažiavo laimės ieškoti į Ameriką. Močiutė nugyveno 103 metus, net 40 metų vis laukė jo sugrįžtančio.

Vaclovas mokėsi Vieکشnių vidurinėje mokykloje. Mokytojai skleidė šviesą, buvo autoritetai. Vienas jų – muzikos mokytojas Vincas Deniušis. Verta šią asmenybę prisiminti.

V. Deniušis – Šimkaus konservatorijos Klaipėdoje auklėtinis. Labai aktyvus buvo stu-

Įsimylėjęs praeitį

Rita Aleknaitė-Bieliauskienė

Nuo mažumės žavėjo praeitis, Lietuvos muzikos istorija. Laimė buvo gyvenime sutikti leidėją Joną Petronį, kurio svarbiausias tikslas – išleisti visus M. K. Čiurlionio kūrinius. Tuo tikslu šiek tiek ir jam pagelbėta. Todėl kiekvienam susitikimui jis padovanodavo vis kokį nors naują leidinį

Su portugalų kompozitoriumi F. Lopus-Graça mane suvedė jo autorinis koncertas Lietuvos filharmonijoje, o po to buvo bendrauta ir Lietuvos televizijoje vaizdo įrašo metu

Anuometiniame Lietuvos kalbos ir literatūros institute iš apsilankiusio žymaus indų profesoriaus Suniti Kumar Četterdži teko užrašyti jo atliekamas vedas, o nusifotografavome ir kartu su sveičia atlydėjusiu keliautoju, antropologu Antanu Poška

dentas, mokėsi groti trimitu. Jaunuolių noras pažinti savo tautos muzikinės kultūros istoriją tais dešimtmečiais buvo didžiulis. Kaip rašė Unė Babickaitė, pavydėtini buvo to meto jaunų žmonių nusiteikimai. Prisiminimuose skaitome: „Kaip gera viską daryti iš meilės, o ne iš prievartos. Vargšai dabar tie studentai. Be pasiryžimų. Ne taip, kaip mano laikais Panevėžyje. „Mūsų Tėvynė“, „mūsų laisvė“, „mūsų kalba“, „dirbkim, broliai, seserys, kovokim, nepasiduoskim“ – skambėjo kiekvienoj prakalboje, kiekvieno jaunuolio lūpose. Tai pasiryžimas dirbti Lietuvai. Kokia saldi tuomet atrodė net mirtis už Lietuvą“

Kai 1926 metais Juozas Žilevičius pradėjo rašyti muzikos instrumentų registracijos knyga, V. Deniušis su bendramoksliais – Kazimieru Jovaiša, Alfonsu Mikulskiu, Jeronimu Kačinsku, Jonu Novakausku, Jonu Švedu ir kitais jaunuoliais leidosi per Lietuvos kaimus rinkti senų liaudies instrumentų. Per keletą metų J. Žilevičiaus kolekcija pasipildė 300 instrumentų – Labanoro dūdomis, XVIII a. kanklėmis. Tai turėjo įtakos ir tolesnei mokinių veiklai. Šiandien žinome iš „šimkinės“ išaugusius instrumentų meistrus: net kontrabosą pasidariusį Praną Servą, sekminių ragelį tobulinusį Povilą Samuitį, valstybinių orkestrų artistus kontrabosistus Kajetoną ir Albiną Liepus, propagavusius skudučius.

Matyt, V. Deniušis buvo geras trimitininkas. J. Kačinskas jam rašė Koncertą ketvirtatonių instrumentui, užsakė specialų trimitą, kitą bandė gaminti. Buvo numatytas koncertas Kaune, Valstybės teatre. Tačiau kilo gaisras, ir koncertas buvo atšauktas.

V. Deniušis grojo mokyklos simfoniniame orkestre, dalyvavo koncertuose. Mažosios Lietuvos dainų šventėse, vėliau, jau mokytojaudamas, tobulinosi muzikos mokytojams rengiamuose kursuose.

Toks mokytojas turėtų būti pavyzdys šiandienams pedagogams. V. Juodpusis talkino, kad Viešnių muzikos mokyklai būtų suteiktas V. Deniušio vardas.

Vaclovas aktyviai dalyvavo mokyklos muzikiniuose renginiuose. Ketino toliau muzikos mokytis Šiauliuose. Tačiau, kai ten nuvyko, mokinių priėmimas buvo pasibaigęs, todėl su kaimynais, į turgų sunkvežimiu vežusiais daržoves, visą naktį dardėjo į Klaipėdą.

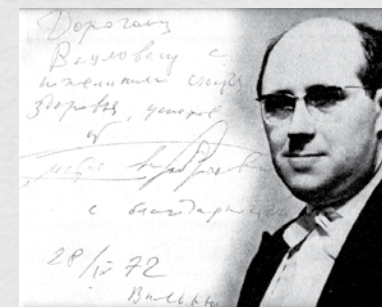
Smulkutis devynias klases baigęs berniukas tarp Klaipėdoje tebestyrančių karo griuvėnių susirado muzikos mokyklą ir buvo priimtas į obojininko Kazimiero Biliūno klasę.

Kadangi Viešniuose teorijos buvo mokėsis pakankamai, Vaclovas daugiau laiko galėjo skirti muzikavimui. Grojo orkestre, Klaipėdos operoje. Gražiai skambėjo jo anglų ragas. Su bendramoksliais muzikavo įvairiuose ansambliuose, koncertuodavo. Lankė Juozo Karoso kompozicijos pamokas. Muzika skatino domėtis ir Klaipėdoje gyvenęs geros širdies žmogus, kompozitorius ir pianistas Aleksejus Pozdnejevas. Jis puikiai akompanuodavo solistams, komponavo muziką dramos teatro spektakliams. Jo konsultuojamas, V. Juodpusis sukūrė ir pirmąsias variacijas „Kur tas šaltinėlis“ tema. Koncerte bendraamžiai yra groję jo Preliudą styginių kvartetui. Vasaromis Vaclovas saksofonu linksmindavo tėviškėje jaunimą per vakarėlius.

Nors Klaipėdos muzikos mokyklą V. Juodpusis baigė su pagyrimu, įgydamas orkestro artisto, pučiamųjų orkestro vadovo, muzikos mokyklos dėstytojo kvalifikaciją, tačiau jį muzika viliojo į platesnį pasaulį. Todėl Lietuvos konservatorijoje norėjo studijuoti kompoziciją. Tačiau gyvenimas pakoregavo jaunuolio norus: jis buvo priimtas į Klemenso Griauzdės muzikos teorijos klasę.

Kiek daug gražių akimirky praleista su Maestro Jonu Nabažu. Buvojome jo namuose ne vieną kartą. Tai būdavo įvairiausių pokalbių puotos, kai susirindavome buvę jo mokiniai, jo kūrinių atlikėjai, artimieji... Beje, nepamiršome įvairiomis metų progomis ir pasveikinti, pasiūsdami atvirutę ar kelis nuoširdžiai parašytus žodelius

Su Maestro Mstislavu Rostropovičium ne kartą mačiausi Maskvoje, Vilniuje, Berlyne... Po vieno susitikimo Vilniuje jis mielai užašė šią nuotrauką...

Vilnius, 1988. II 8.

Mielas Vaclovai!

Sveikinau sukilusius 50-mečio jubiliejau proga. Jau ilgus metus man taip gerai patiktama Jūsų veikla, ya pailus pasiryžs, kaip muzikologas gali tarnauti muzikos mumi, talentingu isdasi u plunkma nimiti jo rapsocius u problemas, zametei reikiamus gyvius, nupelenuis masy muzicinei kulturai suones. Dirbdamas filmujs u radijo komiteto muika redakcijsje Jis atidavimui prapjavate mury kompozitoris u atliksis veikla, iradinyai pristatydavote dicituv nisonuosi isymius muzikos meius atykvunio koncertu pas mus. Visada su garba prisimenu ilgametis mury kurybius bendradabianing. Su Jumu dalykas u me didiculy paraus, kuis suklete nuotaiti siasogy pristatant mane Tais rasybijs praujiti. Sincis Jumi, mielas Vaclovai, sulebusu qvatis brandis metis, didelis kurybius skoni!

Jury erudicija, giles zinis, pasiryzimas, nuosrodumas u kuklumas, didelis darbu barum u smulkiuose karodinyjs supetuse, visada puvie Jomy taurijs amonyjs, pchis pagarbq u profesoris danyjs prapauticinas. Teksu Jomy tolimuury darby kelias, taip reisturijus u svonus mury kulturai, ilgai u kurybijs!

Su pagarba, Jomy Saulius Sanderis.

LITUVOS RESPUBLIKOS SEIMO NARYS, LIETUVOS RIBENAS KOVO II-OSIOS VERTIULSONYTES AKTO INKAVATARAS

Gediminas VACLAVAI JUODPUSIS

muozikologas vaclavas, apdovanojy Lietuvos didzios kurybijs Gediminas andris Ribenas Kytalas, Olsangas, kad ilgas u meilosis, silis uvelgias Juro darbu. Tarysai laukiamy uvelg rapsocijai - prapauticimas. Otr savo gyvenimie, mielas VACLAVAI, daug rasybijs Lietuvos muziky barum, atlydumas spautis tauris u rasmisai prapauticimas muziky, prapauticimas. Sincis VACLAVAI koms, krasius dicituv meius apylydys. Tavo muzicijis "Juras Pradzijs", dany "Civiltinis muozikas 1949-1991", uvelgias muziky meilosis bei atlydys danybijs brandis dany meilosis, au isididius, prapauticimas brandis muzicijis fondis. Pradzijs prapauticimas Tavo darbu "Kalis Vilius", "Muzikis barum". Visada Juro ilgaijas uve rasmis dicituv, silisai prapauticimas, geras kurybijs meilosis. Sveikindamas su ilgu garboms apdovanojimas, silisai, kad Tavo muozikistis pastipras daly tu javai muzicijis "danybijs" danybijs prapauticimas muziky meilosis, kurybijs, gaudis. Naudodamasis ju vasy prapauticimas, silisai javai darbu u atlydys gerasimie masy Ribenas, KITA, VACLAVAI, u vaspapauticimas!

Ir muozikams, mielas VACLAVAI, rasybijs danybijs prapauticimas tuo, ky savo turinijoms gyvenimie jas tur, rasybijs ir meil. Naudodamasis silisai danybijs dar daug rasybijs gyvenimie meil, dicituv, krasius, naujs uvelgias u atlydys. Siga Tavo visada lydi danybijs Tavo barum u rasmis danybijs ir brandis danybijs, pagarbis ir prapauticimas. Tavo rasybijs prapauticimas ir dicituv brandis danybijs danybijs danybijs meilosis.

Su didziamu dilydymis vladis

Vaclavas
Cedrus Jurimas
Su Tavo rasybijs danybijs

Vilnius, 2009 m. lapas

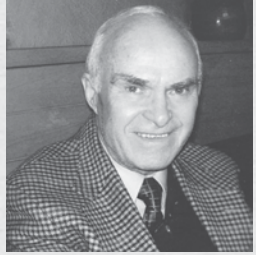
Reprezentacinėse Lietuvos koncertų salėse, atokiausiuose kaimuose, mokyklose daug kartų jis vedė vakarus, skirtus kompozitorių S. Šimkaus, J. Pakalnio, A. Račiūno, J. Nabažo, K. Kavecko, Z. Aleksandravičiaus, P. Dikčiaus, J. Juozapaičio, J. Karoso, A. Šenderovo, A. Mikulskio ir kitų kūrybai. Taupiais žodžiais V. Juodpusis geba nuoširdžiai išanalizuoti kūrybą. Kiekvienas jo aptariamas kūrinys atrodo esąs pats gražiausias ir įdomiausias.

Įdomūs įvairiose knygose išspausdinti V. Juodpusio straipsniai – atsiminimai apie B. Dvarioną, S. Vainiūną, K. Griauzdę ir kitus. Jis sudarė daug įvairių autorių muzikinių kūrinių rinkinių. Ne vienas išleistas jo paties lėšomis. Suredaguota nemaža knygų. Tačiau redakcija redakcijai nelygi. Štai naujas leidinys apie kompozitorių Joną Dambrauską. Maža buvo V. Juodpusiui parengti spaudai sūnaus pateiktus atsiminimus, dokumentus. Didelę leidinio dalį užima kruopščiai jo surinkta bibliografija, nuotraukos.

V. Juodpusio dėka Lietuvą pasiekė ir šiandien koncertų salėse skamba JAV gyvenančių menininkų G. Gudauskienės, J. Krištolaitytės, S. Santvaro kūryba. „Jūsų muzikine veikla jau kuris laikas kaip žaviuosi. Ir iš brolio Vytauto apie Jus vis girdžiu gražiausių atsiliepimų. Ačiū Jums už Jūsų paaukotus dešimt metų „Tautiečių balsų“ programoms“ – 2003 m. iš Amerikos rašė Faustas Strolia.

Didelį dėmesį V. Juodpusis skyrė Alfonso Mikulskio asmenybei. Bendraudamas su Ona Mikulskiene, parengė ir išleido knygą apie M. K. Čiurlionio ansamblį. Rengiama antroji leidinio dalis. Geresnių laikų, didesnės atidos laukia surinktas Aleksandro Kačanausko archyvas.

Nuodugniausiai V. Juodpusis nagrinėjo Juozo Pakalnio gyvenimą ir kūrybą. Etnomuzikologe Genovaitė Četkauskaitė jaunam stu-

Faustas Strolia iš Čikagos

Ormond Beach, FL, USA
1997 XII 06
Malonian P. vaclavui Juodpusiui
Per vandenynus atkriđio žiņa, kad ir vil dicituvms visai Lietuvai ... labai dilygu, malnu ir truputi gresda ... žinau, ke Jūsų geros valicos ir pastangų, mano beliam nebūty girdimas. Esu nepaprasti dilyguis ir labai, labai AČIŪ!
Šiu progų stūdijs neseniai išleiete savo cilidradžijs knygelę "Medituoti žodžiais" tai nora kaizin ke, o tik įrodymas, kad gyvenau, galvojuau, ilgėjauis namų ir kvotras savo mintis vėraišiu. Kai lupelijs prieirinko per daug, atėję linkau juos surinkti į vieną knygą. Taip ir atirado "Medituoti žodžiais".
Gerisais žvenčių sveikindimais ir Linkėjimais!
Jas gerbiantis - *Alone Krištaitis*
Juozas Krištaitaitis -
Daugėliene

Kazys Skaisgirys Čikagos J. Žilevičiaus-
J. Kreivėno lietuvių muzikologijos
archyve

Buvęs fleitininkas, mokėsis pas
J. Pakalnį ir L. Survilą, muzikos
publicistas Julius Finkelšteinas daugelį
metų buvo Muzikos kalendorių gera-
noriškas vertintojas, neretai atkreipęs
dėmesį ir į subtiliausius momentus. Jo
atvykimai į Vilnių visada buvo laukiami

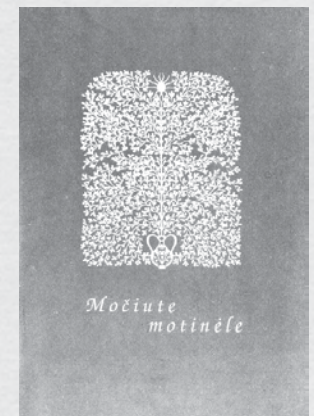
dentukui kartą pasiūlė užrašyti dainas, skambėjusias šio kompozitoriaus aplinkoje. Taip gimė idėja surinkti ir daugiau žinių apie kitų kompozitorių ryšius su etnine muzika. J. Pakalnio gyvenimo, kūrybos tyrimas tapo vienu iš svarbiausių V. Juodpusio gyvenimo tikslų. Pirmas darbas – diplominė studija apie baletą „Sužadėtinė“. Nuo 1961 m. kasmet rugpjūčio mėnesį keliauja į Veselkiškių kaimą netoli Linkuvos ir primena ne tik giminaičiams, bet ir Pakruojo kultūrininkams pasaulį palikusį talentingą, jauną menininką. Metai iš metų J. Pakalnio gimtajame name buvo kaupiami archyviniai eksponatai – sudaryti memorialinio muziejaus fondai. Vaclovas būrė ne tik kompozitoriaus artimuosius, bet ir vietinius giesmininkus, kultūrininkus. Įtikino, kad J. Pakalnio vardu privalo būti pavadinta muzikos mokykla. 1972 m. išleido pirmuosius leidinius – monografiją „Juozas Pakalnis“, jo vokaliųjų kūrinių rinkinį. Darbas nebaigtas, nes šiandien atsirado galimybė apie J. Pakalnį kalbėti plačiau ir atvirai.

Plati, įvairiapusiška V. Juodpusio šviečiamoji veikla. Yra parengęs pranešimų Lietuvos muzikologų konferencijoms. Skaitė pranešimus ir Lenkijoje, Kirgizijoje, Kazachijoje, Totorijoje, Latvijoje, Rusijoje, Estijoje, Vengrijoje. 1989 metais padedamas tuometinio Lietuvos muzikų draugijos pirmininko Povilo Dikčiaus, atkūrė „Muzikos barų“ leidybą ir iki 1996-ųjų žurnalą redagavo. Maža to, sumanė kaip priedą prie žurnalo nuo 1991 metų leisti „Muzikos barų“ kalendorių. Dabar jis vadinasi tiesiog „Muzikos kalendoriumi“. „Nuoširdžiai dėkoju už 2002 metų „Muzikos kalendorių“. Ten radau ir savo pavardę. Lauksiu 2003 metų kalendoriaus Žilevičiaus-Kreivėno lietuvių muzikologijos archyvu. Ten renkame ir vienoje lentynoje sudedame Jūsų išleistus kalendorius“ – rašė JAV gyvenantis Kazys Skaisgirys. Tai, sakyčiau, tikras aušri-

ninko darbas. Nelengvas, atsakingas, bet ateičiai paliekantis daug vertingų žinių apie mūsų kultūrą. „Skaitydamas negalėjau atsistebėti, kaip įdomiai ir rūpestingai parinkta ir išdėstyta medžiaga. Vis pagalvodavau, kad, kuriant tokį kalendorių, reikia turėti labai turtingus ir pavyzdinai susistemintus archyvus, žinoma, dar istoriko bei publicisto talentą. Juk tokioje palyginti nedidelėje knygelėje sukaupia labai daug labai vertingos medžiagos“ – 1999 m. iš Izraelio rašė Julius Finkelšteinas.

V. Juodpusis neužmeta ir kūrybos. Simpatiškas jo fortepijoninių pjesių ciklas. Girdėti ragų gausmas rudens ramybėje, klumpėmis avinčių nerangus šokis, dainos motyvas. Mėgsta jis liaudies melodijas pritaikyti šiandieniniam dainininkui. Tris Zervynų kaimo dainas su „Sutartinės“ ansambliu yra atlikusi Gražina Apanavičiūtė, kitas dainavusi Regina Maciūtė, Laima Šalčiūtė, o Ignalinos krašte užrašytą lalauninkų melodiją „Ir atskrido trys karveliai“ su malonumu fortepijonui pritariant traukia jaunutis tenoras Andrejus Kalinovas ar Inga Ulevičiūtė.

V. Juodpusis prisimena žmones, kuriuos gali vadinti savo mokytojais. Taupiai rašyti apie muzikinės kultūros reiškinius, įvykius išmokiusi „Vakarinėse naujienose“ dirbusi puiki žurnalistė Jadvyga Godunavičienė. Dirbant „Kalba Vilnius“ redakcijoje tekstų redagavimo įgūdžius skatino tobulinti Jonas Miliušis. Pirmąsias radijo laidas rengė konsultuojamas Tomo Sakalausko. Profesorius Klemensas Griauzdė įpratino kruopščiai fiksuoti girdėtus koncertus, matytus spektaklius. Ir dabar V. Juodpusis – dažnas svečias koncertų salėse. Jo darbo kambaryje – daugybė aplankų. Juose – muzikinės kultūros istorija: kompozitorių darbai, korespondencija su įvairių šalių menininkais, toli nuo Lietuvos gyvenančiais tautiečiais. Daugelis jam dovano-

„Brangiam Motinos atminimui“
Tokia dedikacija 1993 metais į
gyvenimą Vaclovas Juodpusis
palydėjo savo sudarytą ir parengtą
100 lietuvių liaudies dainų rinkinį
„Močiute motinėle“

Muzikologas Vaclovas Juodpusis iš Vilniaus renka medžiagą J. Žilėvičiaus-J. Kreivėno archyve Chicagoje. E. Šulaičio nuotr.

Edvardas Šulaitis

Žmogus, populiarinęs ir išeivijos kūrėjus

Edvardas Šulaitis

tų nuotraukų ar kitokių dokumentų – unikalūs, atspindintys prabėgusius dešimtmečius ir tuomet gyvenusių muzikų gyvenimą, veiklą.

V. Juodpusis gyvai domisi ir šia diena. Neduoda jam ramybės atsainus jaunimo požiūris į tautos kultūros praeitį. Lietuvių muzikai dėmesio neskiriantys radijo, televizijos muzikos redaktoriai, „nacionaliniais“ vardais besivadinantys meno kolektyvai, paveldo nesaugantys kultūros sistemos valdininkai, nuo muzikos vaikus atpratintys buki ar pianistams rankas daužantys, brutalūs mokytojai.

Jis pats – darbų sukuryje: archyvuose, susitikimuose, įrašų studijose, prie kompiuterio, nuolat konsultuojantis Muzikų rėmimo fondo renginius planuojančius žmones. Direktorei Liucijai Stulgieniui jis – tikra gyvenimo atrama: greta ramybė, elegancija ir gilus žvilgsnis į pasaulį.

V. Juodpusis už muzikologinę veiklą 1993 m. buvo apdovanotas Vlado Jakubėno premija, o 1998 m. – Lietuvos Didžiojo Kuničkaičio Gedimino I laipsnio medaliu.

Kiekvienas jo darbas – lyg trimito garsas, raginantis nepamiršti savo tautos kultūros istorijos, savo šaknų.

*„Literatūra ir menas“, 2003 m.
balandžio 11 d.,
Nr. 2945*

Kai rugsėjo 21 d. Chicagos Jaunimo centro rūmų didžiojoje salėje vyko Chicagos lietuvių operos kolektyvo pagerbimo pobūvis, pranešimą skaitė specialiai iš Vilniaus pakviestas muzikologas Vaclovas Juodpusis. Jis apie išeivijos muzikus, čia veikiančius meno kolektyvus, pasirodo, išmano geriau nei čia gyvenantys.

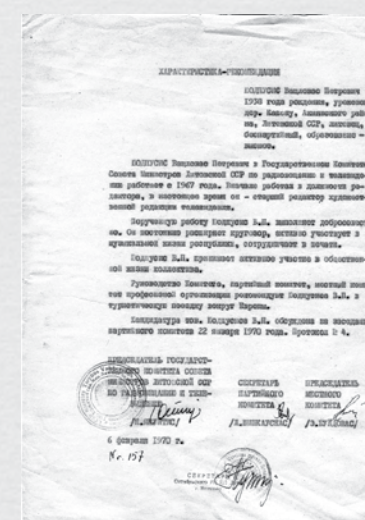
V. Juodpusis ilgą laiką Lietuvos radijuje vedė laidą „Tautiečių balsai“, kur pasakodavo

apie išeivijoje dirbančius muzikus bei čia įsikūrusius kolektyvus, transliuodavo muzikinius įrašus. Yra ruošęs ir ciklą „Muzikinės sukaktys“, kuriame kartais irgi skambėdavo išeivių muzika. Beje, Lietuvos radijuje ir televizijoje sukaktuvininkas praleido daug metų.

V. Juodpusis per savo gyvenimą yra sukaukęs daug medžiagos apie išeivijos muziką, kurią perdavė radijo bangomis ar išleistose knygose, tačiau anksčiau jis neturėjo progos pavišėti šioje Atlanto pusėje. O šiemet kultūros darbuotojas Dėdės Semo kraštą aplankė net du kartus. Pavasarį muzikologas Amerikoje viešėjo su Lietuvos muzikų rėmimo fondo direktore Liucija Stulgiene, o rudenį jau atvyko vienas – ilgesniam laikui.

„Pavasariį J. Žilėvičiaus-Kreivėno muzikos archyvą pamačiau, galima sakyti, iš tolo – tik trumpai stabtelėjęs tarpduryje, o šį kartą galėjau jame padirbėti visą dieną“, – sakė vilnietis, kai sutikome jį prie pasirinktos medžiagos, kurios kopijas išsivežė į Lietuvą. Jį labai domino išeivijoje daug dirbusio kompozitoriaus Vlado Jakubėno harmonizuotos liaudies dainos, kurių natų muzikologas nebuvo matęs. V. Juodpusis taip pat išsivežė archyve rastų „Lietuvos“ ansamblio įkūrėjo ir vadovo muziko J. Švedo laiško kopijas. Svečias iš Vilniaus mums padovanavo prieš pat kelionę į Chicago išleistą knygą, pavadintą „Tai buvo...“ su paantrašte „Muzikinės kultūros atspindžiai“. Šiame 528 puslapių leidinyje sukaupta tik dalis autoriaus įvairiuose leidiniuose spausdintų ar dar nespausdintų straipsnių, pasisakymų, tekstų apie lietuvių muzikos kūrėjus ir atlikėjus, gyvenusius ar tebegyvenančius ne tik Lietuvoje, bet ir užsienio kraštuose, taip pat ir apie užsienio kraštų muzikus, viešėjusius Lietuvoje, čia koncertavusius. Taip pat joje rašoma ir apie Lietuvos radiją bei televiziją, kur autoriui teko nemaža metų dar-

Sovietiniais metais ne kartą buvo norėta aplankyti kurią nors Vakarų Europos šalį. Bet... Atrodė, kad galėsiu vykti ir į kelionę po Viduržemio jūros šalis. Buvo gauta teigiama rekomendacija, kurią pasirašė to meto Televizijos ir radijo komiteto atsakingi vadovai. Bet pasirodo, joje nebuvo svarbiausių žodžių: „Moraliiai tvirtas, politiškai išsilavinęs“...

Viešnagė 2008 metais Amerikoje buvo tarsi „atlygis“ už tą ilgametį dėmesį JAV lietuvių muzikams, jų kūrybinei, muzikinei veiklai. Nesitikėjau, kad galėsiu pabūti greta su Čikagos *Lietuvių operos* solistais D. Stankaityte, M. ir V. Momkais, kurie daug metų buvo ir yra šio unikalios meninio vieneto atrama

Niuorke vargonininko Virginijaus Barkausko namuose

Palydint j JAV grįžtančią 1918 metų vasario 16 dienos Lietuvos Nepriklausomybės Akto signataro Saliamono Banaičio anūkę, operos solistę, kultūrininkę Salomėją Nasvytytę-Valiukienę

Пропагандист музыки

Паулюс Юодишюс

buotis. Visa tai išreiškiama per prizmę autoriaus, kuris pusę šimtmečio dalyvauja Lietuvos muzikiniame gyvenime. Mums įdomu, kad knygos autorius nemaža rašo ir apie išėivius muzikus, muzikai artimus žmones bei jų muzikinius kolektyvus. Todėl čia ilgesniais ar trumpesniais rašiniiais yra apžvelgiami: Jeronimas Kačinskas, Vladas Jakubėnas, Giedra Gudauskienė, Bronius Budriūnas, Alfonsas Mikulskis, Ona Mikulskienė, Juozė Krištolaitytė Daugėlienė, Vytautas Strolija, Algirdas Brazis, Kazys Skaisgirys, Salomėja Narkeliūnaitė, Valteris Kristupas Banaitis, Chicagos Lietuvių operos kolektyvas, Čiurlionio ansamblis bei kiti žmonės ir muzikiniai vienetai. Muzikologas V. Juodpusis šiemet švenčia 70-metį. Jubiliejui skirtas vakaras vyko Vilniaus Rotušėje. Pagerbti jubilieto susirinko visas būrys muzikų, kultūros darbuotojų. V. Juodpusis, be kitų pareigų, Stasio Vainiūno namuose (A. Goštauto g. 2–41) trečiadieniais (nuo rugsėjo iki gegužės mėn.) veda muzikos ir poezijos vakarus (pradžią 6 v. v.). Sukaktuvinininko darbus išvardinti būtų nelengva: jis LR Kultūros ministerijos vyr. specialistas muzikai, Lietuvos muzikų draugijos tarybos narys, „Muzikos barų“ žurnalo atkūrėjas ir ilgametis redaktorius, „Muzikos kalendorių“ (jau greitai bus dvidešimtas) sudarytojas ir redaktorius, už muzikologinius darbus apdovanotas Vlodo Jakubėno premija (1993 m.) ir t. t.

„Pasaulio lietuvis,
2008 m. lapkritis, Nr. 467

Во Дворце работников искусств состоялась встреча с известным литовским музыковедом Вацловасом Юодпусисом. Ведущий вечера – заслуженный деятель искусств, композитор В. Багдонас. В музы-

кальной части выступили певица Г. Анавичюте, педагоги Госконсерватории Г. Радвилайте и П. Юодишюс, виолончелист А. Палшаускас, лауреаты конкурсов Р. Бекėнис и В. Вишинкас.

...Крохотная квартирка семьи Юодпусисов битком набита книгами – по музыке и юриспруденции (жена – кандидат юридических наук). Литературу дополняют занимающие несколько квадратных метров ящики с архивом, который Вацловас Юодпусис собирает уже более тридцати лет. Много там карточек с записями, ценных документов (или их копий), нотного материала. Это все собрано и оформлено педантично, карточки заполнены ювелирным почерком – так Вацловаса учили в школе маленького городка в Жемайтии Векшняй, а позднее – в Клайпедском музыкальном училище имени С. Шимкуса. В. Юодпусис среди своих учителей клайпедского периода особо выделяет двоих: Клеменсаса Грязуде и Казимераса Билюнаса. Нестор литовской бирбине К. Билюнас дал ему не только навыки игры на гобое, но и крепкие знания о жанрах, о стилях, об интерпретации, а главное, хороший вкус. А К. Грязуде настоятельно советовал Вацловасу записывать в дневник все услышанное и увиденное. (Начало архива!). Творческие связи с К. Грязуде продолжались и позже – в консерватории в Вильнюсе, где Вацловас изучает музыковедение.

По окончании консерватории – работа в секторе фольклористики Института литовского языка и литературы АН Литвы. В. Юодпусис много ездит по республике, собирает и записывает старые песни (им записано свыше 4.000!). С большим уважением и любовью он вспоминает своих сподвижников

Čikagoje su Marija Remiene
2008. IX. 21

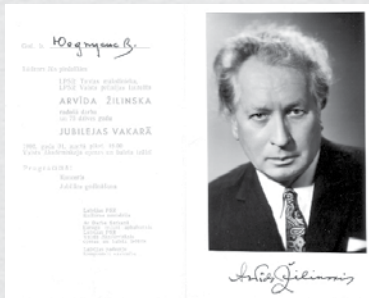
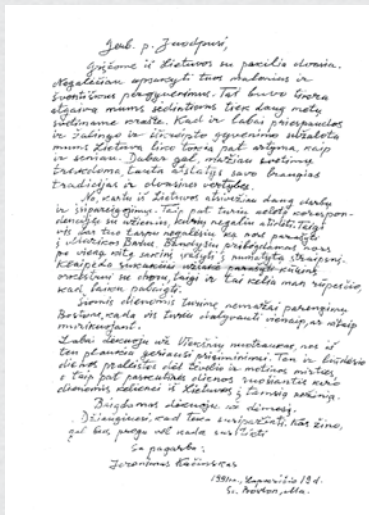
Visad žavėjo patriotinė Valterio Kristupo Banaičio veikla. Susitikimai su juo, daug metų praleidusiu JAV ir Vokietijoje, atvėrė momentų, kurie svarbūs ir Filharmonijai, ir lietuvių muzikologijai. Netrukio kalbų ir Rambyno kalne prie Martyno Jankaus kapo

Čikagoje su Nijole ir Arnoldu
Voketaičiais. 2008. IX. 21

Pirmą kartą apsilankius Čikagos J. Žilėvičiaus-J. Kreivėno lietuvių muzikologijos archyve

Laiškai, kvietimai lydėjo bendravimą su garsiuoju latvių kompozitoriumi Arvydu Žilinskiu

по собиранию фольклора Л. Сауку, Ю. До-
видайтиса и др. Они помогли еще глубже
вникнуть в красоту и мудрость народных
творений, тем самым дополнить знания,
полученные в классе профессора Я. Чюр-
лёните. Для того, чтобы иметь возможность
услышать записи литовских народных пе-
сен, сделанные еще на восковых роликах в
начале нашего столетия, Вацловас починил
старый граммофон и расшифровал несколь-
ко десятков песен.

Семнадцать лет В. Юодпусис был связан
с Литовским телевидением. На посту глав-
ного редактора, редактора по трансляциям
он познакомился с десятками интересней-
ших людей – композиторами, исполните-
лями, организаторами музыкальной жизни
страны. В его архиве десятки писем, записи
интереснейших наблюдений и событий из
этого плодотворного «периода дружбы»,
как сам Вацловас называет тот отрезок его
жизни. О своем творчестве, о своей жизни
ему писали москвичи Н. Раков, В. Белый,
С. Баласанян, Г. Шантырь, Э. Колмановский,
киевляне А. Штогаренко, Ю. Мейтус, М. Ско-
рик, А. Нестеров из Горького, Г. Ширма из
Минска, Л. Аустер из Таллина, рижане Я. Ли-
цитис и А. Жилинскис. Список можно было
бы продолжить...

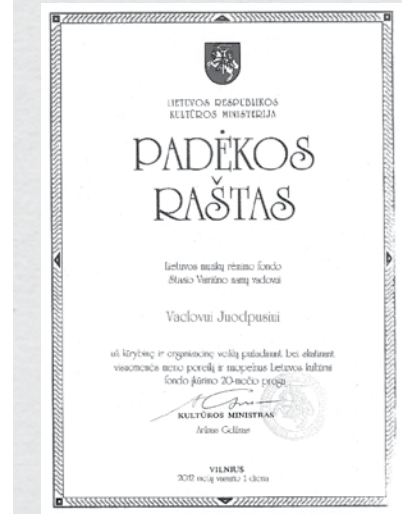
Последние несколько лет В. Юодпусис
работает в Управлении по делам музыки
Министерства культуры Литвы. Его работа
непосредственно связана с новыми произ-
ведениями наших композиторов. Достойны
ли они путевки в жизнь – это должна решать
компетентная комиссия. И, замечу, огром-
ный груз забот и ответственности тут ложит-
ся на плечи члена комиссии В. Юодпусиса.
Здесь-то и помогает ему спокойный, сдер-
жанный жемайтйский характер, хороший

вкус, большая эрудиция и главное – прин-
ципиальность.

Теперь непосредственно о музыковед-
ческой работе В. Юодпусиса. По свидетельст-
ву председателя бюро секции музыковедов
Союза композиторов республики профес-
сора Ю. Антанавичюса, ежегодные отчеты у
Вацловаса о проделанной работе выглядят
внушительно. Это и публицистика, и твор-
ческие портреты композиторов, и статьи
в разные энциклопедические сборники, и
рецензирование новых произведений, и
радиопередачи. Любители музыки помнят
авторские вечера Ю. Пакальниса, Ю. Каро-
саса, К. Галкаускаса, А. Рачюнаса, А. Качана-
ускаса, К. Кавяцкаса, П. Дикчюса, которые со
знанием дела и большой элегантностью вел
В. Юодпусис. И сейчас его слово сопровож-
дает мероприятия «Музыкальной осени»,
вечера камерной музыки, посвященные
творчеству Ф. Шуберта, В. А. Моцарта и дру-
гих классиков.

Почти три десятилетия назад (под влия-
нием К. Грязуде) В. Юодпусиса привлекла
личность композитора, дирижера и флей-
тиста Ю. Пакальниса. Перелистал множество
документов, встречался со многими людьми,
проанализировал Вацловас его творчество
и написал свою дипломную работу. Позже
эта работа послужила основой для книги о
трагической судьбе этого музыканта.

В настоящее время внимание В. Юод-
пусиса обращено к творческому наследию
видного музыкального деятеля и компози-
тора А. Качанаускаса, автора многих попу-
лярных песен и романсов, хоровых и инс-
трументальных произведений. «Мне нужно
полтора месяца спокойной жизни, и рабо-
та будет закончена», – говорит Вацловас
Юодпусис. Надо надеяться, что в течение

Godzina z muzykologiem

Wytautas Powiłtas Jurksztas

Garsioji lenkų operos solistė ir režisierė, ir Lietuvai brangaus kompozitoriaus S. Moniuszko kūrybinio palikimo puoselėtoja Marija Fołtyn priartino pažintį su įžymiu lenkų kompozitoriumi ir muzikologu Witoldu Rudzińskiu, kuris prieškario ir karo metais darbavosi Vilniaus krašte

следующих пятидесяти лет он получит эту возможность и «выкроит» эти полтора, а, может, и два месяца.

„Советская Литва“,
14 апреля 1988 г., № 87

Do współczesnego życia muzycznego Litwy pięknie i treściwie wpisuje się działalność naukowa i społeczna muzykologa Wacławasa Juodpusisa. Swój życiorys twórczy rozpoczął w Kłajpedzkiej Wyższej Szkole Muzycznej (w 1957 r. ukończył klasę oboju), kontynuował studia w Konserwatorium Wileńskim, gdzie po ukończeniu klasy teorii muzyki otrzymał dyplom muzykologa.

W ciągu minionych lat W. Juodpusis dokonał znaczącej pracy w zakresie badania litewskiej muzyki ludowej, wygłosił mnóstwo prelekcji, zorganizował cykl audycji radiowych o wykonawcach pieśni ludowych, zbieraczach i propagatorach folkloru, o zespole akademickim „Lietuva“ itd. Jest autorem szeregu esejów z dziedziny folklorystyki, monografii „Juozas Pakalnis“, w której zawarta jest analiza życia i twórczości wybitnego kompozytora.

„Pisałem i piszę o kompozytorach i wykonawcach. Właśnie to mnie zetknęło z wybitnymi muzykami i jej twórcami: W. Belą, A. Bałasanianem, J. Meitusem, N. Rakowem, A. Niestierowem, A. Żilinskisem, T. Nikołajewą, G. Grodbergiem, M. Fołtyn...“ – pisze W. Juodpusis. Cytat ten świadczy o rozległych międzynarodowych kontaktach muzycznych naukowca.

Z okazji 50-lecia muzykologa w Pałacu Pracowników Sztuki LSRR odbył się wieczór jubileuszowy „Godzina z Wacławasem Juodpusisem“, na który przybyło duże grono muzy-

kologów, kompozytorów, wykonawców, odbył się ciekawy występ koncertowy.

„Czerwony sztandar“, 19 kwietnia
1988 r., Nr. 91 (10742)

Ši pavardė JAV lietuviams žinoma iš straipsnių *Drauge*, taip pat iš ilgamečio dėmesio JAV gyvenančių lietuvių kompozitorių kūrybai, jos platinimo gimtajame krašte, iš dešimt metų rengtų Lietuvos radijo programų „Tautiečių balsai“. Tai Vaclovo Juodpusio dėka Lietuvą pasiekė ir šiandieną koncertų salėse skamba G. Gudauskienės, J. Krištolaitytės, S. Santvaro kūryba. Jis susirašinėja su daugybe svetur gyvenančių tautiečių, padeda apie jų darbus sužinoti Lietuvoje. Daug laiko ir sumanumo V. Juodpusis skyrė M. K. Čiurlionio ansamblio įkūrėjo Alfonso Mikulskio asmenybei. Bendraudamas su j tėvynę grįžusia Ona Mikulskiene, parengė ir išleido jos prisiminimus apie ansamblį, šiuo metu rengiama antroji leidinio dalis. Be to, kasmet JAV lietuvius pasiekia V. Juodpusio sudarytas muzikinių datų kalendorius.

Visa tai tik maža muzikologo veiklos dalis, o diduma gyvenimo skirta tautos kultūros, muzikinio folkloro tyrinėjimui, rinkimui bei leidybai. Vadovauta Kultūros ministerijos muzikos skyriui, darbuotasi radijo muzikos redakcijoje, vaikščiota po atokiausius kaimus, užrašinėjant senųjų dainininkių balsus ir melodijas. O kas suskaičiuotų, kiek jis vedė koncertų, įvairiausių programų, kiek skaitė pranešimų muzikologų konferencijose ne tik Lietuvoje, kiek redaguota knygų.

Apie visa tai buvo kalbama nuoširdžių bičiulių būryje Vaclovo Juodpusio kūrybos vakare, skirtame kūrybinės veiklos 50-mečiui. Vakaras vyko Lietuvos muzikų rėmimo fondo

Stiprybė iš praeities

Jadvyga Godunavičienė

Foto aparatas užfiksavo momentą, kai buvo sutarta, jog rašysiu kanklininkės ir „Čiurlionio“ ansamblio kanklių orkestro vadovės Onos Mikulskienės dienoraštį, kuris aprėptų visą „Čiurlionio“ ansamblio veiklos JAV laikotarpį – nuo 1949 iki 1991 metų. Čia liudininku tapo Pranas Budrius

Ši 784 puslapių knyga pareikalavo ketverių metų įtempto kasdieninio darbo

Lietuvos muzikų rėmimo fondo surengtas operos solisto Sergejaus Larino ir Lilijos Deksnys-Larinos koncertas Lietuvos nacionalinėje filharmonijoje buvo tikrai atmintinas. Gaila, bet jis buvo paskutinis

Anatolijaus Šenderovo „M. K. Čiurlionio eskizai“ buvo kuriami kaip privalomas Lietuvos kompozitoriaus opusų Tarptautiniam M. K. Čiurlionio pianistų konkursui. Šio kūrinio premjera (skambino profesorė Birutė Vainiūnaitė) įvyko 1994. II. 23 Kauno M. K. Čiurlionio dailės muziejuje, ta proga surengus ir M. K. Čiurlionio eskizų originalų parodą Kauno M. K. Čiurlionio dailės muziejuje

Stasio Vainiūno namuose. Su fondu muzikologas nuolat bendradarbiauja, veda čia vykstančius renginius, komentuoja programas, pristato muzikantus, kompozitorių kūrinius. Neseniai čia surengtas vienas iš tradicinio kasmetinio festivalio „Sugrįžimai“ vakarų, skirtas Bernardo Brazdžionio poezijai ir jos motyvais sukurtiems muzikos kūriniams. Apie poetą kalbėjo Vaclovas Juodpusis, literatūros kritikas Valentinas Sventickas, kuris, daug metų vadovaudamas Rašytojų sąjungai, ne sykį bendravo su Bernardu Brazdžioniu ir Lietuvoje, ir JAV. Eilėraščius skaitė aktoriai Gražina Urbonaitė ir Aleksas Kazanavičius. G. Gudauskienė, V. Jakubėnė, J. Strolis dainas dainavo Natalija Katiilienė ir Inga Ulevičiūtė, akompanavo pianistės Eglė Perkumaitė ir Gražina Zalatorienė. Iš įrašo skambėjo paties poeto balsas. Visus jaudino nesenstančios, tėvynės meile pulsuojančios eilės, daug kalbėta apie Bernardo Brazdžionio reikšmę lietuvių literatūroje, jo šviesią asmenybę. Vaclovas Juodpusis sakė savo kartotekoje surinkęs duomenų, kurie rodo, kad pagal Bernardo Brazdžionio eilėraščius sukurta daugiau negu 150 muzikos kūrinių.

Muzikologo archyve, užimančiame nemažą kambarį, tokių kartotekų keliasdešimt, o tai ir daugiau, nes jis nuolat rinko, tyrinėjo liaudies melodijas, kompozitorių kūrybą. Ypač daug dėmesio skirta Juozui Pakalniui. Pirmasis šios temos darbas – diplominė studija apie baletą „Sužadėtinė“. 1972 m. išleido monografiją *Juozas Pakalnis*, jo vokalinių kūrinių rinkinį. Kasmet rugpjūčio mėnesį nuvyksta į J. Pakalnio gimtąjį kaimą netoli Linkuvos, kur tėvų namuose surinkta daug eksponatų. Taip muzikologas talentingo kraštiečio palikimu sudomino Pakruojos rajono visuomenę.

Iš kur toks praeities kultūros tyrinėtojo darbštumas ir noras tai daryti. Matyt, paveldė-

tas iš skambiabalsės dainininkės motinos, kurios dainas sūnus užrašė ir išsaugojo. Gal tada gimtosios Žemaitijos Kapėnų kaime, Mažeikių apskrityje, ir gimė muziko-tyrinėtojo talentas, pašaukęs gilintis į praeities paveldą, kaupiti apie tai žinias.

Viešnių vidurinėje mokykloje didelės įtakos turėjo muzikos mokytojas Vincas Deniušis, pats puikiai grojęs trimitu. Vaclovas Juodpusis pasinėrė į mokyklos kultūrinį gyvenimą, aktyviai dalyvavo koncertuose, kol į platesnius tolius pašaukė noras rimtai pasišvesti muzikai. Vieną dieną užsiropštė ant daržovės į Klaipėdą vežusio sunkvežimio ir išvyko ten, kur karo nusiaubtame uostamiestyje jau veikė muzikos mokykla, įstojo mokytiis groti obojumi, bet drauge bandė jėgas kūryboje. Įgijęs pučiamųjų orkestrų vadovo ir muzikos mokytojo specialybę, patraukė į tolesnius mokslus Vilniaus konservatorijon.

Būtent čia pradėjo ypač domėtis etniniu muzikos palikimu, su ekspedicijomis pabuvojo įvairiose Lietuvos vietovėse, rinko dainų tekstus ir melodijas. Ir dabar dėkoja likimui, suvedusiam su garsiu tautosakos rinkėju Jurgiu Dovydaičiu, kuris kartais pažadindavo ketvirtą valandą ryto, sakydamas: „Einame užrašyti ankstyvo ryto karvių melžėjų dainų...“ Taip ir būdavo, kol kiti dar miega, jiedu jau grįžta su „laimikiu“...

Jaunystėje įsitraukęs į šią veiklą, Vaclovas Juodpusis per dešimtmečius užrašė ir iššifavo daugiau kaip 4 000 kaimuose išgirstų dainų, redagavo daug tautosakos rinkinių, kuriuose spausdintos vestuvinės, vaikų, dzūkų, meilės, darbų dainos, parašė daug straipsnių apie tai.

Taip pat daug yra parašęs apie lietuvių kompozitorių kūrybą, radijuje surengęs transliacijų, nuolatinių laidų apie lietuvių muziką, jos autorius – Balį Dvarioną, Stasį Vainiūną ir kitus.

Viešniuose minint kompozitoriaus J. Kačinsko gimimo 100-metį

Klaipėdoje minint Stasio Šimkaus konservatorijos sukaktį 2008. XII. 5

Su Viliam Bražėnu Stasio Vainiūno namuose

Su LMRF direktore Liucija Stulgienė ir LR prezidentu Valdu Adamkumi

Klaipėdoje minint profesoriaus Klemenso Griauzės gimimo 100-metį. 2005. VI. 6

„Eteris, barzda ir bitės yra mano“

Stasio Žlibino interviu su muzikologu Vaclovu Juodpusiu

Dabar, jau tapęs pensininku, muzikologas sakosi nuo ankstaus ryto triūsias savo archyve, nes tai, kas sukaupta, būtina sutvarkyti, ką parengti spaudai, ką perduoti muziejams. Kaip tik šiuo metu Lietuvos nacionalinis muziejus parengė leidinį apie Lietuvos himno istoriją, įvairius buvusius jo melodijos variantus. Pateikiama tik maža jų dalis, nes himną, Vinco Kudirkos sukurtą daugiau kaip prieš šimtmetį, daug kas keitė ir „tobulino“. Vienaip jį giedojo 1915 metais Mikas Petrauskas, gerokai kitaip tai darome mes šiuo metu. Surinkti apie pusšimtį variantų Vaclovui Juodpusiui padėjo išeivijos lietuviai, sukaupę didžiulius kultūros archyvus.

Tarp visų darbų Vaclovas Juodpusis niekada neužmiršti ir kūrybos. Simpatiškas (anot muzikologės Ritos Aleknaitytės-Bieliauskienės) jo fortepjoninių pjesių ciklas dabartiniam gyvenimui pritaiko liaudies melodijas. Namai Vilniuje, ar Neries kranto, visada pilni muzikos ir veiklos, nes abu su Lietuvos muzikų rėmimo fondo steigėja Liucija Stulgienė, yra apsupti tų pačių rūpesčių ir malonaus susiklausymo.

„DRAUGAS“, *Literatūra*menas*mokslas*, 2003 m. birželio 14 d., Nr. 115 (24)

Greit keturiasdešimt metų, kai Jūs atėjote į Lietuvos radijo Muzikos redakciją, kuriai tuomet berods vadovavo kompozitorius Vitolis Baumilas, o redakcijoje darbavosi ir Tomas Sakalauskas – dabar žinomas žurnalistas, rašytojas, daugelio knygų, apybraižų apie įdomaus likimo menininkus autorius. Kaip sekėsi? Juk talkinote dar ir Lietuvių kalbos ir literatūros institutui?

Niekada negalėjau gyventi vienu rūpesčiu. Kai mokiausi Klaipėdos muzikos mokykloje, pragyvenimo šaltinis buvo ne tik 14-kos rublių stipendija ir kukli mamos parama. Per-

Su garbūoju čiuurlionistu, Lietuvos valstybės politikos ir kultūros veikėju, profesoriumi Vytautu Landsbergiu

Su Nijole ir Arnoldu Voketaičiais Vilniuje, Prezidentūroje 2009. VII. 5

rašinėdamas natas užsidirbdavau antrą tiek. Ir Konservatorijoje (dabar Muzikos akademija) studijuodamas negalėjau laisvalaikio leisti tuščiai. Sužinojęs, jog Lietuvos radijo muzikos redaktorė Rūta Nainytė išėjo ilgesnių atostogų, pasiūliau dirbti. V. Baumilui pritarus, priėmė. Tomas Sakalauskas šio darbo mane mokė pirmasis. Stebėjau, kaip jis lengvai suresdavo sunkiausias, kaip man tada atrodė, muzikines laidas. O aš, pažadėjęs parengti kokią nors laidą, prakaituodavau visą naktį, dažnai ir aušrą sutikdamas. Tai plėtė akiratį, nes norėdamas ką nors pasakyti klausytojui, turėjai pats dar daugiau žinoti. Beje, džiaugiuosi, kad mano studijoms Konservatorijoje vadovavo profesorius Klemensas Griauzdė, kuris sumaniai mane „klampino“ į lietuvių muzikos praeitį. Iš dalies studijų planai nebuvo siejami su darbu radijuje. Rengiau laidas apie lietuvių kompozitorių kūrybą. Į jas pokalbiui studijon kviesdavasi ir pačius kūrėjus. Viskas, ko klausdavau, ką jie atsakydavo, tiksliausiai turėjo būti iššifruota. Geriausia būdavo, kai jie ateidavo pasirašę savo kalbą. Suredagavai ir tiksliai skaityk! Vėliau į radijo programas ėmiau kvietis liaudies dainininkus, muzikantus (turi sukaupęs daugelio tų laidų tekstų kopijas), nes dalyvavau studentų, kiek vėliau ir bendrose ekspedicijose su Lietuvių kalbos ir literatūros instituto darbuotojais. Visa tai vėliau, baigus Konservatoriją, ir nuvedė mane į minėtąją mokslo įstaigą.

Juk dirbote ir „Kalba Vilnius“ redakcijoje? Kiek žinau, Jonas Miliušis buvo griežtas mokytojas?

Dirbdamas Institute, rengiau nemažai radijo laidų, rašiau straipsnius, harmonizavau lietuvių liaudies dainas, kurias įrašė radijo vyrų oktetas, solistai. Tad, sumanius savaitraštinį „Kalba Vilnius“ leisti 16-kos puslapių, buvau

Liucernoje, Šveicarijoje

Prie gal tūkstantmetį atlaikiusio medžio Kalifornijoje, JAV. 2008 m.

pakviestas rengti muzikinius straipsnius, laidų anonsus. O Jonas Miliušis, mano akivaizdoje galėjęs bet kurį straipsnį redaguoti iki begalybės, tarsi mokė minties raiškumo meno. Ir nuotada, rašydamas didesnį ar mažesnį straipsnį, visada prisimenu jo patarimus. Esu šiam žmogui dėkingas.

Paskui, Vaclovai, Jus suviliojo televizija. Ten, atmenu, buvote ir redaktorius, ir vyriausiasis redaktorius... Po to – vėl viskas iš pradžių. Ekrane man Jūsų neteko regėti. Dar ir dabar daugelis pamena tą konfliktą dėl Tamstos barzdos. Kam daugiau buvo sugadinta sveikatos –Juodpusiui ar valdžiai?

Per televiziją vedžiau keletą pokalbių. Dar ir pasigirsiu. Galinos Dauguvietytės „Petraičių šeimoje“ vaidinau, kai „iškilmingai“ buvo atidarama pirtis. Gerai tą vakarą išsivanojome, bet už tai buvau išvanotas programos aptarime, nes esą „nužeminau“ televizijos muzikos redaktoriaus prestižą. O dėl mano barzdos daug kas sielojosi nuo pat 1960-ųjų vasaros. Ir Konservatorijos partiniame susirinkime svarstė. Matyt, neturėjo kitokio užsiėmimo. Kadangi buvo įsigaliojusi nuostata, jog televizijos studijoje rodytis barzdotam nevalia, tad nesiveržiau. Nesiskutau, sau nervų negadinau. Barzda mano. Tik kažkodėl ji anksčiau pabalo nei galva. Matyt, valdžia prakeikė.

Visi Jus kvietė. Tą padarė ir Kultūros ministerija. Dabar esate tenyškščio Muzikos skyriaus vyriausiasis specialistas. Vėl begalės darbų – „Muzikos barai“, per pusę tūkstančio straipsnių enciklopedijoms, monografija apie kompozitorių J. Pakalnį, muzikos renginiai, renkant liaudies dainas išbraidyta Lietuva. Kas paliko didžiausią įspūdį?

Be galo krimtausi, kad važinėdamas po Lietuvą su profesoriais J. Karosu, A. Račiūnu bei kitais neturėjau magnetofono, neužrašiau įdomiausių pasakojimų, kad nesugrąžinamai dinggo daug muzikos istorijos puslapių. Dirbdamas televizijoje jau buvau įsigijęs magnetofoną, fiksavau kiekvieną kalbantį muziką. Visa tai išsišifruodavau. Pilni storiausi sąsiuviniai. O studijoje būta nuostabiausių susitikimų su žymiais muzikais – D. Oistrachu, L. Koganu, T. Nikolajeva, portugalų kompozitoriumi F. Lopes-Graça, slovaku A. Očenašu, daugybe lenkų, latvių, ukrainiečių, armėnų muzikų. Ne su vienu iš jų susirašinėjau, kaupiau jų kūrinius lietuviška tematika, lietuvių poetų tekstais. Užtat mano archyvas ir biblioteka viename kambaryje nebetelpa. Kam pasiguosi?

Ypač atmintini susitikimai su Mstislavu Rostropovičiumi tuo metu, kai jo gyvenimas krypo į Vakarus. Profesorius nesutiko, kad jo koncertas iš Filharmonijos būtų transliuojamas per televiziją. Užtat man pavyko susitarti, kad kitą dieną Maestro apsilankytų studijoje ir specialiai pagrotų Lietuvos televizijos žiūrovams. Dar jis žadėjo atsivežti Prancūzijoje apie save sukurtą filmą. Bet tuoj po to išvyko į Vakarus ir Lietuvoj ilgai jo neberegėjom.

Sako, iš miško išėjęs miškan ir žiūri. Taip ir Jūs – vėl su radiju. Savo laidomis „Muzikos sukaktys“, „Tautiečių balsai“ priartinate žymiuosius lietuvių išėivijos muzikus prie gimtosios žemės. Ko siekiate tomis valandėlėmis?

Gal kam ir keistai atrodyt, kad tiek metų dirbęs televizijoje, televizijos laidų nežiūriu. Bet radijo klausausi ir dieną, ir naktį. Jis man netrukdo rašyti, skaityti, virti, kepti, skalbti, automobilį vairuoti... Džiaugiuosi, kad iš už jūrių marių gavęs seną plokštelę ar garso kasetę

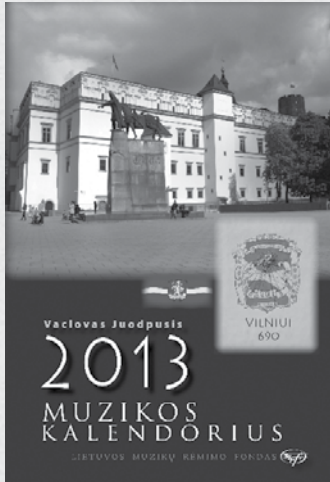
Darbštumo, ištikimybės Lietuvai mokiausi ir iš JAV lietuvių žurnalistės Salomėjos Narkeliūnaitės

Garsiajame Niujorko Metropolitan Opera teatre su Liucija Stulgienne, Egle Ugianskiene ir Eugenijum Ugianskiu

Už Vilnių, už Lietuvą!

Kasmetinis, jau 23-iasis muzikos kalendorius skirtas Vilniaus 690-osioms metinėms

Kaip kelrodė žvaigždė, 1957 metais baigus Klaipėdos muzikos mokyklą, visam gyvenimui savo gerumu tebešviečia obojaus dėstytojas Kazimieras Biliūnas

galiu supažindinti mielus radijo klausytojus. Dabar jau problemų kelia ir mano gausios fonotekos sutvarkymas. Antai iš JAV gyvenančio S. Valatkos gavau kelias dešimtis unikalių šio šimtmečio pradžios plokštelių, žymusis dainininkas S. Baras padovanojo ne tik savo garso kasetę, bet ir kompaktinę plokštelę. Atsirado nemaža A. Mikulskio bei jo vadovaujamo „Čiurlionio“ ansamblio, kanklininkės O. Mikulskienės, solistų J. Krištolaitytės-Daugelienės, S. Žiemelytės bei daugelio kitų menininkų įrašų. Taigi visa tai leidžia kas savaitę parengti vis naują valandėlę, klausytojams priminti garsius išsivijos muzikus.

Vaclovai, Jūs – bitininkas. Kas skaudžiau gelia – bitė ar žmogus?

Bene prieš penkerius metus radijo korespondentė manęs, kaip „Muzikos barų“ laikraščio redaktoriaus, klausė, ką daryčiau, jeigu laikraštis bankrutuotų? Juokaudamas atsakiau – bitininkaučiau. Bet taip jau atsitiko, kad nuo liepos pirmosios atsakiau „Muzikos barų“ redagavimo naštos. Ne todėl, kad vien tik bitininkaučiau. Bitės puikiai triūsia ir be kasdienės priežiūros. Po atostogų Šveicarijoje radau du avilius, į kuriuos nei iš šio, nei iš to atskrido spiečius. Žiūriu į besidarbuojančias biteles ir galvoju, kiek daug iš jų galima pasimokyti. Rudenį jos naikina nedarbančius tranus. Ginasi įgeldamos ir žūsta. Tad žmogus, taikydamasis kam nors įgelti, tegu prisimena bitės likimą.

*„Kalba Vilnius“,
1996 m. lapkričio 1–8 d.,
Nr. 44*

Balys Urbonas

Žurnalistas,
Lietuvos Žurnalistų
draugijos narys,
Laisvės kovų dalyvis

Balys Urbonas – pirmasis padainavęs V. Juodpusio harmonizuotą lietuvių liaudies dainą „Ir atskrido trys karveliai“

Kai pilnutėlėje Rotušės salėje stebėjau tą įsimintiną V. Juodpusio knygos „Tai buvo...“ prezentaciją, žavėjaisi gražia muzikologo iškalba. Čia radijo mikrofono, prie kurio jis dirbo tiek metų, įtaka. Kalbos spalvos, dinamiškumas, svarbių ir įdomių akcentų pabrėžimas, komunikabilumas, emonacionalumas vertė klausytojus gaudyti kiekvieną prelegento žodį. Buvo matyti, kad ir tie skaitlingi muzikologo susitikimai su gyvomis auditorijomis padėjo jam tapti tokiu įtaigiu pasakotoju.

Taigi būdamas 2008 09 28 V. Juodpusio šventiniame vakare (nes tai buvo ir jo jubiliejaus pažymėjimas), vyliausi, kad būsiu pakviestas tarti sveikinimo žodį. Bet... Vakarą vedęs kompozitorius R. Žigaitis manęs į sceną taip ir nepakvietė. Maniau tuos savo palinkėjimus Jubiliatui išsakyti ne tik nuo savęs. Gal ir visų kitų, atėjusiųjų į vakarą vardu, nes, manau, daugelis juk panašiai tada galvojo... Bet, kaip buvo, taip buvo...

Dabar, kas iki galo perskaitėte mano pamąstymus apie muzikologo V. Juodpusio knygą „Tai buvo...“ (jie buvo išspausdinti savaitraštyje „Nemunas“), skirkite minutę kitą ir tam aną vakarą viešai neperskaitytam sveikinimui. Tegul bus jis ir nuo kiekvieno Jūsų, gerbiami skaitytojai.

Įžymus šveicarų kalbininkas Jan P. Locher, mokantis ir lietuviškai, daug metų domisi lietuvių poetų kūryba, todėl malonu buvo tarpininkauti, kad jį pasiektų gal kokia šimtinė lietuviškų knygų. Ne kartą su juo bendrauta ir Vilniuje

Visad miela sugrįžti į Viekšnius...

Su italų pianistu O. Sciortino, kuris M. K. Čiurlionių skambino ir Druskininkuose

MIELAS BIČIULI VACLOVAI,

Labai svarbus žodis, kuris skleidžia meilę muzikai. Jis taurina ir žmonių jausmus, nes muziką visi vienaip ar kitaip jaučia.

Begalės Tavo, Vaclovai, ištartų žodžių nuskrido per Lietuvą ir per pasaulį. Kalbėtum Tu prie Lietuvos radijo mikrofono ar įvairiose scenose, įvairiose programose, įvairiuose renginiuose. Visada Tavo žodis, lėktų jis eteryje ar būtų ištartas gyvai, buvo ir yra visų mūsų vedliu į kultūrą, į gerumą, į taurumą.

Ramus, šiltas, mielas, – jis vis skamba, lydėdamas muziką ir pats būdamas – muzika.

Prisimeni mūsų studijas? Savo pirmuosius muzikos lektoriaus žingsnius?

Važiuodavai per Lietuvą dar sovietiniais metais ne tik propaguodamas ir pabrėždamas nacionalinės muzikos svarbą, reikšmę ir esmę, bet kartu iškeldamas ir savo Tėvynės neišnykstančią būtį.

Dauguose, kuriuos kažkada mėgdavo legendinis K. Petrauskas. Tu tada pristatei koncertą su išsamiais komentarais apie muzikos poveikį žmonėms. Tavo žodį papildėme, aš ir solistė A. Mikšytė, Vokalinės katedros studentai. Padainavus man liaudies dainas „Tris dainas, tris nakcis“ ir „Šių naktely“ (dzūkų tarne), salėje aidėjo ovacijos.

Po Koncerto, priėjęs prie manęs vienas dzūkas, toks – su šimtasiūle, mechaninių dirbtuvių šaltkalvis, ištare: „Nemanyk, kad čia susirinkę plojo tik Tau... Ne. Ir tam vyrukui, kuris šį susitikimą organizavo, taip paprastai ir logiškai, per lietuviškos muzikos kultūrą paaiškinęs, kas mes tokie. Jam plojome už neslepiamą, už aiškiai ir drąsiai propaguojamą lietuvišką dvasią.“

Mielas Bičiuli... Prisidedu ir aš prie ano daugiškio, kurio gal šiandien jau nėra, įvertinimo. Būki visada Lietuvos patriotu. Pirmiausia.

Skleiski savo žodį, kaip kokį žiburį, kurio taip reikia ir dabar, Nepriklausomoje Lietuvoje, kai mums šviesą tamsina popsinė pseudo muzika...

Toji 528-ių puslapių knyga „Tai buvo...“, kurią, ir Tave, pagerbti čia susirinkome (Jau buvo!) tik dalis to didžiulio triūso, kuris, ačiū Dievui, dar nesibaigia. Ir tegul nesibaigia. Darbas – žmogų puošia. Taip buvo, taip yra ir taip bus.

Sėkmės Tau, vienas iškiliausių Lietuvos muzikologų, VACLOVAI JUODPUSI.

2008. 09. 28

Su Nijole Penikaite Čikagos Lietuvių operos solistų pagerbimo vakare

Stasio Vainiūno namuose paminėjus Latvijos Nepriklausomybės dieną

Po Biržų V. Jakubėno muzikos mokyklos koncerto Stasio Vainiūno namuose

Muzikologo Vaclovo Juodpusio kūrybinei veiklai nagrinėti skirti darbai:

Roma Sinkevičiūtė. Vilniaus universitetas. Istorijos fakultetas. Mokslinės informacijos katedra. Kursinis darbas „Muzikologo Vaclovo Juodpusio publikacijų bibliografinė rodyklė savaitraštyje „Kalba Vilnius“. Mokslinė vadovė V. Motiekienė. 1983 m. 27 psl.

Margarita Kupriūnaitė. Vilniaus universitetas. Istorijos fakultetas. Bibliotekininkystės katedra. Kursinis darbas „Vaclovas Juodpusis: bibliografinė rodyklė (Publikacijos savaitraštyje „Kalba Vilnius“ 1978–1982 m.)“. 1983 m. Mokslinė vadovė V. Motiekienė. 1983 m. 27 psl.

Rymantė Strazdaitė. Vilniaus universitetas. Istorijos fakultetas. Mokslinės informacijos katedra. Diplominis darbas „Muzikologo V. Juodpusio darbų rodyklė“. Mokslinė vadovė V. Jurkuvėnienė. 1984 m., 126 psl.

Rasa Orantaitė. Vilniaus universitetas. Istorijos fakultetas. Bibliotekininkystės katedra. Kursinis darbas „V. Juodpusio šifruotos melodijos: bibliografinė rodyklė“. Vadovė V. Jurkuvėnienė. 1985 m. 19 psl.

Ala Bukrejeva. Vilniaus universitetas. Istorijos fakultetas. Mokslinės informacijos katedra. Kursinis darbas „Muzikologo V. Juodpusio darbų rodyklė“. Vadovė M. Marcinkevičienė. 1986 m. 37 psl.

Didžiulis gyvenimo džiaugsmas – dvi dukros: baletų artistė Ilva Leda ir teisininkė Karolina Anda, 2008 m.

*Viršelyje Apolinaro Juodpusio pieštas
Vaclovo portretas. 1998 m.*

MUZIKOLOGAS VACLOVAS JUODPUSIS 75

Dailininkė
Dalė Dubonienė
Meninis redaktorius
Romas Dubonis

Išleido
Lietuvos muzikų rėmimo fondas, 2013
Bernardinų g. 8/8. LT-01124 Vilnius

Spausdino
UAB „BALTO trader“,
Utenos 41A, LT-08217 Vilnius

ISBN 978-9955-687-08-5

Neprisimenu, kad toks galėjau
sėdėti Mamos glėbyje, o brolis
Apolinaras – saugomas Tėvo.
1939 m.

Gyvenimo tąša – vaikaičiai dvy-
nukai Dovas ir Nojus. 2012 m.

LIETUVOS MUZIKŲ RĖMIMO FONDAS, 2013

ISBN 978-9955-687-08-5